

LOKALIZACJA NIERUCHOMOŚCI - Grodzka 11
LOCATION OF THE PROPERTY - Grodzka 11

Grodzka 11

---

obecnie/currently, Grodzka 11

Dawny numer policyjny / Former police number: 110

Numer hipoteczny / Mortgage number: 678 bądź 673b

Numer przed 1939 / Number before 1939: Grodzka 11

Numer po 1944 / Number after 1944: -

Numer obecny / Current number: Grodzka 11

Właściciele / Owners:

dane z dnia 12.X.1896 Rot Berek

1915 Ochrona Starozak.

dane z dnia 21.X.1936 Zarząd Gmina Wyznaniowa Żydowska w Lublinie

dane z dnia 08.I.1941 Gmina Żydowska w Lublinie

Lokatorzy według wyznania, płci i wieku (1941 rok)/Tenants by religion, sex and age in 1941

Ogólna ilość mieszkańców		Mężczyzn	Kobiet	Dzieci do lat 6 włącznie	Dzieci od 7-13 lat włącznie	Uwagi
chrześcijan	Żydów					
-	6	1	1	1	3	

Mieszkańcy nieruchomości wg. Zawodu (1941 r.)

Inhabitants according to profession (1941)

Zawód	Liczba osób zamieszkałych						uwagi
	na parterze	na piętrze	na poddaszu	w suterenie	w bud. frontowym	w oficynie	
Pracownicy umysłowi							
Wolne zawody							
Robotnicy		1					
Kupecy i przemysłowcy							
Rzemieślnicy							
Rolnicy							
Inne zawody							
Bez zawodu							

Wzmianki/Various notes:

Inspekcja budowlana, sygn. 1665

- Odpis pisma wydanego przez Urząd Wojewódzki Lubelski Wydział Komunikacyjno – Budowlany Oddział Sztuki do Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Lublinie Grodzka 11 z dnia 2.VII.1936 r. Odpis został skierowany do Zarządu Miejskiego Wydział Budownictwa. Pismo to zostało wystosowane w związku z podjęciem przez Gminę Żydowską remontu fasady budynku i zawiera zarządzenie o konieczności uprzedniego zdjęcia tynków i zbadaniu fasady przez konserwatora. Ponadto znajduje się odrębna adnotacja z oględzin konserwatora, który zezwolił ustnie na miejscu po zdjęciu wyprawy na otynkowanie fasady.

- Protokół oględzin sporządzony dnia 08.V.1939 r. dotyczący nieruchomości przy ul. Grodzkiej 11 stanowiącej własność Gminy Żydowskiej w obecności właścicieli sporządzonych przez Komisję powołaną przez Zarząd Miejski w Lublinie, Wydział Budownictwa, Oddział Inspekcji Budownictwa . Stwierdzono wówczas:

- Tynki w fasadzie od ul. Grodzkiej brudne, zniszczone
- Brak pod oknami okapów blaszanych
- Rura spadowa zniszczona, umieszczona na niewłaściwym miejscu szpeci fasadę
- Stolarka okien nieodnowiona
- W oficynie podwórza tynki brudne, miejscami popękane
- Podwórze zanieczyszczone gruzem i nieogrodzone

Informacje dodatkowe/Additional information:

Ankieta z dnia 21.X.1936 r. [Inspekcja budowlana, sygn. 1665]

Położenie: Grodzka 11
Właściciel: Zarząd Gmina Wyznaniowa Żydowska w Lublinie
Zarządca: Tauberfelowa Chana
Dozorca: Jan Andersiak
Rodzaj nieruchomości: dom murowany - 2 piętra, dom przeznaczony na zakład opiekuńczy dla dzieci i starców żydowskich. W 4 pokojach parteru mieści się Kancelaria Gminy Żydowskiej w Lublinie.
Z jakiego materiału wykonane są budynki: z kamieni
Liczba mieszkań: razem 29 izb
Liczba piwnic: „1 piwnica, nie wiem czy nadaje się na schron”
Liczba pieter: 2
System wodociągowo – kanalizacyjny: wodociąg, dół ustępowy, 7 ustępów nieskanalizowanych, 2 łazienki skanalizowane
Oświetlenie: elektryczne
Ogrzewanie: piece
Liczba balkonów: nie ma
Klatka schodowa: klatka schodowa główna, schody drewniane
Pokrycie dachu: dach kryty blachą
Kiedy remontowano budynek: pokoje remontowano wraz z całością i frontem domu w bieżący roku (tj. 1936 r.)
Czy fasada bądź cały budynek wymaga remontu: „tymczasem budowle są dość mocne”
Czy jest miejsce odpowiednie do urządzenia schronu przeciwgazowego?: „Tylko w piwnicy”

Dane dot. Podwórza

Nawierzchnia: w jednym klepisko, w części scementowane
Czy są stajnie, obory, chlewy, komórki: 3 komórki
Śmietnik: ruchomy
Roślinność: nie ma
Urządzenia do trzepania: nie ma
Co wiadomo o lokalach podziemnych: „nie wiadomo”
Jak często wywożone są nieczystości domowe i przez kogo?: Doły ustępowe wywozi tabor miejski

---

Karta realności z dnia 08.I.1941 r. [Inspekcja budowlana, sygn. 1665]

<u>Położenie:</u>	Grodzka 11
<u>Powierzchnia:</u>	ogółem: 576 m ²
<u>zabudowana:</u>	430 m ²
<u>niezabudowana:</u>	146 m ²
<u>długość frontu:</u>	16 mb (głębokość 40 mb)

Budynek frontowy

<u>Liczba kondygnacji:</u>	3
<u>1 główna klatka schodowa</u>	
<u>Liczba mieszkań:</u>	1
<u>Liczba izb:</u>	1
<u>Liczba piwnic:</u>	1
<u>Liczba suterren niemieszkalnych:</u>	-
<u>Liczba strychów:</u>	1

Liczba i rodzaj lokali niemieszkalnych

<u>Urzędy i instytucje publiczne:</u>	Rada Żydowska (20 izb) i ochrona
---------------------------------------	----------------------------------

Fragmenty Historii Mówionych/Fragments of Oral History**Aleksander Grinfeld**

„Niedaleko od mojego domu przy Grodzkiej gdzie mieszkałem była ochronka. Dzieci nie pamiętam i nie wiem dokładnie czy była tam ochronka w czasie wojny, nie wiem. Ja wiem że tam było główne biuro Judenratu na tej Grodzkiej 11, ale nigdy w tym budynku nie byłem.”

Edward Herz-Skowroński

„Ochronkę na Grodzkiej pamiętam. To zostało mi w pamięci. Dobrzyńska! Była też odpowiedzialna. Główna! A ona była zastępczynią. To, to było na Grodzkiej. Tak, to było na Grodzkiej i było tam 80, zdaje się, 90 dzieci. Mieli nawet więcej. Zbierali pieniądze, żeby się, żeby się... Utrzymać. Przyjeżdżali z zagranicy. I dawali na to. Kilka razy chodziłem tam jak było jakieś święto albo coś urządzali dla dzieci no to przychodziłem.”

Mira Szuwał

„Pamiętam tą ochronę po tej samej stronie co 21, jeszcze kilka domów, pamiętam ten dom wejście to była brama z ulicy i kilka schodów, ta brama i pamiętam jak teraz tą kierowniczką, ja nie byłam wtedy w Lublinie, powiedzieli mi jak ona poszła to była ochrona, tam były dzieci które nie miały... sieroty i ona całe jej życie poświęciła tej ochronie, i ona poszła razem tak samo jak ten nauczyciel, jak się nazywa... który poszedł z dziećmi... To ona poszła z dziećmi razem na zagładę i moje dwie szkolne koleżanki tam mieszkały, jedna z tej samej strony domów - Giewerc ona tam, a z tej strony Rapaport, jej starsza siostra była została przy życiu jak ja przyjechałam pierwszych tych na spotkania po wojnie od razu, to ją spotkałam to dużo kto się został przy życiu to była Majzels została przy życiu, Dolfeld i jeszcze kilka się zostało przy życiu z naszej klasy. Nie pamiętam nazwiska kierowniczki, ale ona była tak znana, myśmy ją tak znali i ona mi teraz stoi przed oczami widzę ją jak ona z tymi dziećmi była.”

---

*

„Jak byłam nauczycielką na obozie latem, to miałam grupę dzieci to ja im śpiewałam piosenki, opowiadałam im różne opowiadanka, czytałam im z książek dla tego wieku, to były dzieci młode 9 lat, 12 lat w tym wieku. To pamiętam, że ja siedziałam i była duża grupa i w wielu grupach były krzyki, a u nas było cicho dzieci zawsze chciały słyszeć bajki że ja im opowiem, te piosenki. Była tam pani która była kierowniczką ochronki z ulicy Grodzkiej, ona tam była z dziećmi z ochrony i ona tam była i chodziła tak, i u nas nie było słyhać jej głosu, i ona była zdziwiona co tak jest że tu jest tak cicho. Ona przysłała, stała tak z boku, 40 dzieci ja w środku i śpiewałam im piosenkę:

„Tam koło młyna rosła kalina,
a w niej ukryta była ptaszyna.
Koło kaliny krasne jagódki,
lubię ptaszyny głosik milutki....”

i już kilka razy, i teraz dzieci zaczęły, i ona stała jak przykuta, mówi tak cicho, tak grzecznie, jak ty to robisz? Ja mówię że ja im opowiadam bardzo ciekawe bajki i mam książki dla dzieci w tym wieku i ja im czytam, ona mówi ty zobacz co się tam dzieje. Byłam zdolna do dużo rzeczy.”

Edward Soczewiński

„Wiem z książki Kasperka, że na Grodzkiej był sierociniec i dom starców i tak jak napisałem we wspomnieniach, dowiedziałem się, że te dzieci zostały rozstrzelane, tzn. usłyszeliśmy strzały, bo to było po drugiej stronie torów w odległości jakieś kilkaset metrów i dowiedzieliśmy się, że tam rozstrzelano dzieci. Nawet jakiś chłopiec mi mówił, nie wiem, czy to prawda, czy to nie zmyślenie, ale on mówił, że jak te dzieci przeprowadzono nad ten dół, to Niemiec ich zapytał, czy chcą żyć czy chcą umrzeć, to dzieci zawołały, że chcą żyć no i wtedy on wydał rozkaz, żeby strzelać. To jest w dzielnicy Tatary. Tam się bardzo zmieniło, nie potrafiłbym znaleźć. Tam jest zupełnie teren zabudowany. Tak jak napisałem to są ulice do Kresowej czy Odlewniczej w każdym bądź razie na północ od ulicy Hutniczej. Tam była huta szklana na Tatarach w kierunku północnym. Pamiętam, że tam był wiatrak, którego też już nie ma teraz. Także tam był teren niezabudowany. Jakaś kopalnia piasku przypuszczalnie była. No i tam, już po egzekucji wybrałem się z matką, natrafiliśmy na ten dół, gdzie były niedokładnie zasypane te dzieci. Jeszcze było widać spod piachu zwłoki dzieci. Jak później przeczytałem w książce Kasperka to było ponad sto dzieci z sierocińca. Jeśli chodzi o tych starszych ludzi to nie wiem gdzie oni zostali rozstrzelani. Byliśmy wstrząśnięci oczywiście. Bo to przecież zbrodnia, dzieci. Także to była tragedia.”

Ikonografia/Iconography

Inspekcja budowlana, sygn. 1665

- Plan nieruchomości państwowej położonej przy ul. Grodzkiej Nr 11 zajętej pod „Dom Starców” wraz z opisem technicznym i oceną nieruchomości z dnia 20.II.1946 r. a także odpis sporządzony w dniu 20.II.1946 r. przez Sąd Okręgowy w Lublinie Wydział Hipoteczny Wypisu Wykazu Hipotecznego.

- Wynika z tego, że budynek należał pierw do Kapituły Lubelskiej, następnie zaś do Skarbu Królestwa Polskiego na skutek Najwyższego Ukazu z dnia 14/26.XII.1865 r. oraz Reskryptu byłego Zarządu Finansowego wydanego dnia 19.I.1869 r. Wpisu dokonano na podstawie powyższych dokumentów oraz wskutek protokołu pierwiastkowej regulacji hipoteki na dniu 8/20.XII.1871 r. Wciągnięto stosownie do decyzji Zwierzchności Hipotecznej z dnia 31.XII./12.I. 1871/1872 r.

- W myśl pisma Szefa Dystryktu z dnia 09.V.1941 r. nieruchomość została zajęta. Wpisu dokonano na mocy pisma Szefa Dystryktu Lubelskiego z dnia 09.V.1941 r. Nr. 1209 oraz wniosku z dnia 27.V.1941 r. Wciągnięto stosownie do decyzji Urzędu Hipotecznego z dnia 30.V.1941 r.

Fotografie przedwojenne/pre-war photographs:

Grodzka 11, kamienica pierwsza od prawej, autor nieznan, przełom XIX i XX wieku, kolekcja Zbigniewa Lemiecha.

Fotografie współczesne/Contemporary photographs

Fasada, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Fasada, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Fasada, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Fasada detale, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Fasada detale, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

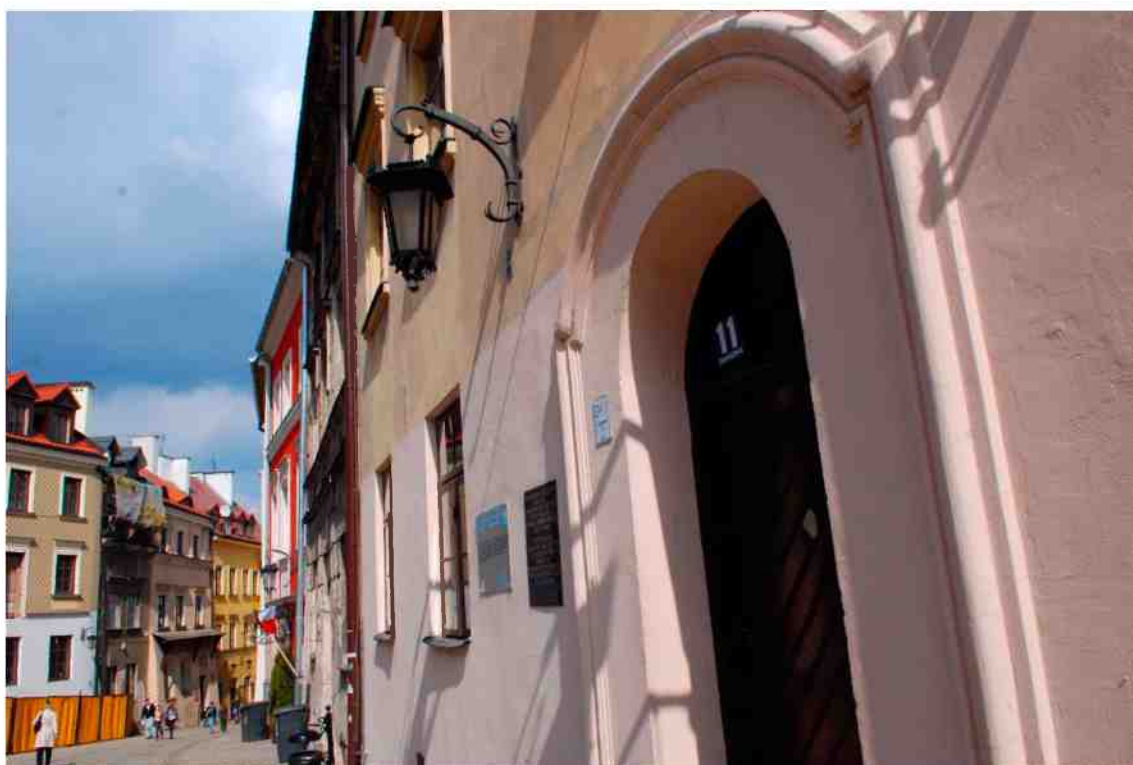

Fasada detale, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Fasada detale, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Fasada detale, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja boczna, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja boczna, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja boczna detale, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja boczna detale, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja boczna, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja tylna, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja tylna, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja tylna, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja tylna, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.

Elewacja tylna, Grodzka 11, fot. Marcin Moszyński, 2010.